

**A MUNKAADÓK ÉS GYÁRIPAROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
JAVASLATA:**

**A tudás alapú, innovatív társadalom szakképzésének
stratégiája**

Vízió

A magyar közoktatás küldetése, feladata, hogy feltárja a tanulóban rejlő potenciális lehetőségeket, bontakoztassa ki az egyéniségüknek és tehetségüknek legmegfelelőbb karrierlehetőségeket.

A magyar szakképzés küldetése, feladata, hogy a XXI. század kihívásaival összhangban felkészítse a fiatalokat a tudás alapú társadalom és gazdaság által igényelt szakmai és transzverzális kompetenciák és tanulási eredmények megszerzésére és az egész életen át tartó megújítására.

I. Vezetői összefoglaló

Elért eredmények

Magyarország kormánya 2010 óta két alkalommal tekintette át a magyar szakképzés helyzetét és határozta meg a szakképzés továbbfejlesztésének az irányát. Első alkalommal 2011-ben került jóváhagyásra a szakképzési rendszer átalakításának koncepciója, amelynek kiemelt prioritása volt a gazdasági igényekkel összhangban álló, a német duális szakképzés mintájára épülő, magyar duális szakképzés modelljének a kialakítása. A 2015-ben készült második kormány előterjesztés célja az volt, hogy az elért eredményeket megszilárdítsa és a szakképzést még hatékonyabban a foglalkoztatás és a gazdaság szolgálatába állítsa. Mindezek hatására az elmúlt 8 évben a magyar szakképzésben jelentős változások következtek be, amelyek nemzetközi mércével mérve is figyelemre méltó eredményeket hoztak. A közép európai térségben, rendszerszinten, Magyarországon épült ki a duális szakképzés rendszere.

Összegezve megállapítható, hogy a duális szakképzés magyar modelljének kialakítása összhangban volt a munkaalapú társadalom kiépítésével, az 1 millió új munkahely megteremtésével és Magyarország Közép Európa ipari-termelési központtá válásának koncepciójával. Az előrehozott szakképzés bevezetésével nagyobb esély kínálkozott a szakmaszerzésre és nemzetközi mércével is figyelemreméltó eredménynek számít, hogy az ifjúsági munkanélküliség 26%-ról 12,5%-ra csökkent.

A változtatások, beavatkozások fő irányai és indoklása

Az elmúlt években a világgazdaságban lejátszódó robbanásszerű változások hatására, az élenjáró szakképzési rendszerrel és gyakorlattal rendelkező

országok is arra kényszerültek, hogy jelentős kiigazításokat, változtatásokat végezzenek saját szakképzési rendszereikben. Az előttünk álló 4. ipari-technológiai forradalom változásai, az egyes technológiai előrettekintési prognózisok szerint a ma iskolába belépő tanulók 60%-a 20 év múlva olyan szakmát fog végezni, amely ma még nem létezik. A változást jól érzékelteti, hogy Németország a következő 4 éves ciklusban 6 milliárd eurót investál az oktatásba és ezen felül csak a digitális oktatásba, fejlesztésbe 3,5 milliárd eurót. Ahhoz, hogy az **emberi munkaerő ne értékelődjön le, olyan dolgokat kell oktatni, amiben a gépek nem versenyezhetnek velünk, mint a csapatmunka, a szociális készségek, a sport és a művészetek, soft, vagy transzverzális készségek**, illetve ami alkalmassá tesz az **egész életen át tartó tanulásra**.

Mindezek a változások jelentős hatással vannak a nemzetközi versenyképesség alakulására, **hosszú távú gazdasági nyereség származik a magas minőségű oktatási-szakképzési rendszerből**. Amilyen ma egy ország oktatás-szakképzése, olyan a gazdasága is, egy jól teljesítő oktatási-szakképzési rendszer a legjobb módja a gazdaság jövőbeni versenyképességének és a fiatalok jobb lehetőségeinek.

Javaslatunk a kormányzat számára, a magyar szakképzés hosszú távú, stratégiai átalakításáról.

A hosszú távú stratégia részeként, szükség van egy program elkészítésére, amely 8-12 évet ölel fel.

Olyan vonzó szakképzési jövőképet kell felvázolni a szülőknek, a diákoknak, a gazdaság szereplőinek és a társadalomnak, amiért érdemes szakmát tanulni. A szakmaszerzés ténylegesen biztosítja a középosztályba történő felemelkedés perspektíváját, és egyben az érettségi megszerzése, a felsőoktatásba történő bejutás, nem csak papíron történő elvi lehetőség, hanem az oktatási rendszer által garantált, a hátrányos helyzetű társadalmi rétegekre is kiterjedő általános gyakorlat.

Irányadónak tekintjük a német duális szakképzés 2030-ig tartó, megújított rendszerét. Célunk, hogy a szakképzésbe olyan fiatalok kerüljenek be, akik

megfelelnek a cégek változó elvárásainak, ahol a **munkavállalói státusz** a meghatározó a tanulószereződéses gyakorlati képzésben.

1990-2018 között a nappali képzésben a gimnáziumi tanulók száma 38%-kal növekedett, mialatt a szakközépiskolai-szaktgimnáziumi tanulóké 1%-kal, a szakiskolai-szakközépiskolai tanulóké pedig közel harmadára csökkent.

A folyamat megfordításához szükséges a családokat, a szakképzésben résztvevőket, a szakképző intézményeket és munkaadókat is célzottan ösztönözni, pozitív módon megkülönböztetni.

Hatékony, komplex ösztönző-motivációs rendszer kialakítását javasoljuk, amely képes a közgondolkodásban átütő fordulatot elérni.

1, A szaktgimnáziumokban megszerezhető tudás tegye lehetővé az ott végzők számára a felsőfokú intézményekbe való felvételt, legalább olyan arányban, mint ha normál gimnáziumban végzett volna.

2, Az ösztöndíj és tanulószereződéses juttatás igazodjon a mindenkori minimálbérhez, amit az állam és a munkaadók közösen biztosítanak.

A fenti két fő elem, további javaslatainkkal együtt, képes néhány év alatt a szakképzés javára megváltoztatni a jelenlegi arányokat, mert a családok ily módon biztosítva látják a gyerek továbbtanulási lehetőségét, és a szakma mellett érdemi anyagi hozzájárulást is kapnak az iskoláztatáshoz.

Az **állami ösztöndíjprogram** lényege, hogy a tanuló egy havi átlagos ösztöndíjalapjának az összege, a szakiskolai és a szakközépiskolai tanulók esetében, a mindenkori nettó minimálbér 40%-ának, a szaktgimnáziumi tanulók esetében pedig a 60%-ának megfelelő, alanyi jogú, állami ösztöndíj biztosítása legyen.

Az ösztöndíjprogram célja a tanulók szakmai-tanulmányi motivációjának növelése, a szakmatanulás és pályaválasztás népszerűsítése, a szakmaszerzés erősítése, a korai iskolaelhagyás csökkentése, valamint az elesett társadalmi rétegek, családok támogatása. Ezen intézkedés révén néhány éven belül, érezhetően csökkenni fog a krónikussá vált szakemberhiány és egyre többen, verseny és piacképes ismeretekkel lépnek ki a munkaerő piacra.

Az ösztöndíjprogram bevezetésének következtében a jelenlegi lemorzsolódók aránya 21%-ról a felére, illetve a roma tanulók esetében, a közel 60%, várhatóan 30%-ra is csökkenhet.

A **tanulószerződéses juttatást**, a szakiskolai és szakközépiskolai tanulóknál, legalább a mindenkori minimálbér 60%-ára, a szakgimnáziumi tanulóknál pedig legalább a minimálbér 40%-ára kell emelni. Ezt az összeget a gazdálkodók saját erőforrásaikból fedeznék olyan módon, hogy ez a kiadás adó és járulékterhet nem viselő juttatásnak minősülne.

3, A szakiskolai, a szakközépiskolai, valamint a szakgimnáziumi tanulók körében **munkavállalói státuszt kell általánossá tenni, ezzel erősíteni a tanulószerződést, mint a duális képzés meghatározó státuszát.** Ennek érdekében a szakiskolai, valamint a szakközépiskolai tanulókat elsőként a gazdálkodók vegyék fel tanulószerződéssel, majd ezt követően a szakképző iskola, vegye tanuló státuszba jelentkezőt. Ezen intézkedések eredményeként a magyarországi foglalkoztatotti létszám közel 60 ezer fővel fog növekedni, amely jelentős mértékben hozzájárul az 1 millió új munkahely megteremtéséhez is.

4, **A gazdálkodó szervezetek felelősség vállalása**, a motiváció növelését a tanulószerződéses gyakorlati képzésben úgy javasoljuk megváltoztatni, hogy a programban résztvevő cégek a gyakorlati oktatók bérét, a jogszabály által előírt kötelező juttatásokat, valamint a szükséges eszközöket a szakképzési hozzájárulásból tudják finanszírozni.

5, **Csúcstechnológiai központok** létrehozása szükségessé vált, mivel a rohamos technológiai fejlődés által egyre több szakmában korlátozott a legújabb technológiájú, drága, vagy egyedi gépek, berendezések elérhetősége.

6, **Országos szakmai vizsga és kompetencia központok létrehozása**

A kimeneti, teljesítményelvű szabályozás, az országosan egységes sztenderdeken, indikátorokon alapuló vizsgateljesítmények értékelése és mérése megköveteli, hogy a szakmai záró vizsgabizottságok a képzőktől független feltételrendszer alapján működjenek.

7, Duális képzési tanácsok kialakítása

A duális szakképzés lényegét jelentő szociális partnerséget erősíteni szükséges, hiszen a duális képzés lényege egy olyan együttműködési, kooperációs modell, amelyben az egyenrangú partnerek a közös szakmai érdekek alapján dolgoznak együtt (például a német, osztrák, svájci, holland, dán, finn, svéd szakképzési rendszerek). A **regionális, vagy megyei szinten (Közigazgatásnak megfelelően) létrehozott Duális Képzési Tanácsok és Irodák** feladata a vállalati-üzemi gyakorlati képzéssel összefüggő szakképzési feladatok irányítása, ellenőrzése, illetve minőségbiztosítása.

II. Stratégiai intézkedések és azok céljai

A tudás alapú, innovatív gazdaság szakképzési modellje

Mivel a világgazdaságban, a versenyképesség új dimenzióiban robbanásszerű változások következtek be, ezért **szakképzési paradigmaváltásra** van szükség. Szakmai alapokra, tényekre, evidenciákra kell építeni a **szakképzési jövőképet**, amely megfelel a **tudás alapú gazdaság**, a globális keretek között zajló, gazdasági verseny által diktált követelményeknek.

Olyan rendszert javaslunk kialakítani, amely a már napjainkban zajló és az elkövetkező 15-20 évben kiteljesedő tudás és technológiai forradalom változásaihoz igazodik. A jelenlegi folyamatban szakmák 60%-a tűnhet el és sok új szakma fog létrejönni. A digitális gazdaság kiszelektálja azokat a foglalkozásokat, amelyek a betanított munkára épülő, összeszerelő típusú feladatokból állnak. Radikálisan átalakítja a foglalkoztatás természetét, szerkezetét, átstrukturálja a világ nemzeteinek gazdaságát is. Egy dolgot világosan látnunk kell: **a jövő gazdasága nem fogja díjazni azokat a munkavállalókat, akik nem képesek alkalmazkodni, reagálni az új kihívásokra.** A folyamatos tanulás nem csak munkaerő-piaci perspektívából, hanem egyéni és társadalmi szempontból is szükséges, hiszen a tanulás egyszerre segíti az egyén boldogulását, valamint a társadalom és a gazdaság fejlődését. Az oktatási-szakképzési folyamat során **a tudás, a kompetenciák és a tanulási kimenetek kreatív használatára kell irányítani a figyelmünket.** Erre csak úgy lehet felkészülni, ha **a szakképzést nem választjuk el a köz- és felső- oktatástól.**

A sikeres átállás időigénye legalább 8-12 év, ezért az oktatási stratégiáknak meghatározott ideig változatlanoknak kell lennie. Az oktatás, a szakképzés egy hosszú távú beruházás, egy „többgenerációs vállalkozás”.

A változások, változtatások és a beavatkozások megtételénél fontos kiindulópont, hogy az első egy-két évben legyenek olyan intézkedéssorozatok, amelyek elvi üzeneteket szimbolizálnak.

A megoldási alternatíva a következő lehet:

2.1 Felkészítő év bevezetése választható jelleggel az általános iskolai képzésben

Megfontolandó az általános iskolai képzésben a felkészítő év bevezetése az óvoda és az általános iskola 1. osztálya közötti időben (szülő döntése) az alapozás kiterjesztése, melynek további, pozitív hozadéka is várható.

A világban lejátszódó technológiai forradalom hatására a munkaképes korú lakosság iskolázottsági szintje folyamatosan emelkedik. A világszínvonalú termelési kultúrával rendelkező tudás alapú, innovatív társadalmakban egyre inkább általánossá vált az érettségi megszerzése. Finnországban, Japánban 90%-feletti a középfokú képzésben résztvevő érettségiző tanulók aránya. Ezzel összhangban a legfejlettebb gazdaságokkal rendelkező országokban az általános iskolai képzés időtartama 9-10 év, amelynek legfőbb célja a biztos alapkészségek megszerzése, amely ma már nem csak az írás, olvasás és számolás elsajátítását jelenti, hanem a digitális olvasni tudást, valamint a transzverzális soft készségek elsajátítását is. Németországban a tanulók többsége 10 osztályos általános iskolába jár és ezeknek a tanulóknak a magyar gyerekekkel szemben 2208 óra versenyképességi előnyük van. **A magyar szakképzés kulcsproblémája** addig nem oldható meg, amíg **az általános iskolai oktatás évente újra termeli, a 25 ezer fős funkcionális analfabétát, majd áttolja a szakiskolai képzési rendszerbe.** Ez az intézménytípus ezt a problémát nem tudja kezelni.

Az eredendő probléma valódi gyökere itt keletkezik, ide nyúlik vissza!

Tényszerűen megvizsgálva a közismereti órák számát a rendszerváltás előtti időszakban ez 924 óra, az 1998-2010 közötti szakaszban 1512 óra, a 2013-as 8 osztályra épülő duális képzés bevezetésével ez 1348 óra volt. Nem igaz, hogy a **2013-as 164 közismereti óraszámcsökkentés az alapvető oka a mai magyar szakképzés válságjelenségeinek.**

	OSZJ	OKJ	moduláris				
	1990 előtt	1998 (NAT)	2006	2009	előrehozott (2010)	kamarai (2011)	duális (2013)
	3 év	2+2 év	2+3 év	2+2 év	3 év	3 év	3 év
összes gyakorlati óraszám	2509	1292	1922	1301	1390	1903	1826
szakmai elméleti óraszámok	957	690	825	559	559	690	782
közismereti óraszámok	924	1512	1512	1512	1008	959	1348
Összesen	4390	3494	4259	3372	2957	3552	3956

A nemzetközi és európai trendekkel összhangban megfontolandó **az általános iskolai képzési szakasz** (alsó fok, alsó középfok) **választható opciókénti emelése**, mivel az alapkészségek állapota, szintje a legneuralgikusabb pontja a magyar oktatási rendszernek. A korábbi évek fontos tanulsága, hogy önmagában a **képzési idő meghosszabbítása nem garantálja a tanulók tudásszintjének a növelését és az esélyek kiegyenlítését**, ezért **egy ilyen pozitív irányú kezdeményezés kudarcra van ítélve, ha a megnövelt időkeretet egyszerűen betoljuk a jelenlegi struktúrába.**

A sikerkritériumok szerint a kevesebb és célirányosabb, valamint a tantárgyi szemléleten túllépő tananyagok, az egyéni tanulási utakat és sikerélményt, a felfedezés örömét, jó emocionális, mentális közérzetet biztosító, valamint a tanulási eredményeket visszacsatoló, fejlesztő típusú értékelési és inkluzív oktatási formák jelölik ki ennek a paradigmaváltásnak a körvonalait, irányait. **A győztes nemzetek azok lesznek, akik elérik, hogy minden tanuló legalább középfokú végzettséget szerezzen, még a legszegényebbek, leghátrányosabb helyzetűek is.**

A nemzetközi szakirodalom ezt az oktatási formát inkluzív, komprehenzív oktatási rendszernek hívja. A **NAT-ban (magtanterv) 30-40%-os mozgásteret lehetne biztosítani** az iskoláknak és a pedagógusoknak, annak érdekében, hogy lehetővé váljon az egyéni tanulási utak- és tervek alkalmazása.

2.2 Az általános iskolai képzés alsó és felső tagozatának befejezésénél alapkompétencia vizsga bevezetése

Az országosan egységes **alapkészségek és kompetenciák értékelésének és mérésének** az egyik **fontosabb mérföldköve az általános iskola 4. osztályának a végén** legyen. Az eredmények ismeretében **minden iskola készítsen fejlesztési tervet a tanulók között meglévő egyenlőtlenségek, hátrányok további kompenzálására, igénybe véve a fejlesztő pedagógia teljes eszköztárát.** Ehhez olyan nemzeti alaptantervre (magtantervre) van szükség, amely a tanulók alapkészségeinek fejlesztésére, a kreativitásra, a kritikus gondolkodásra, a világban történő eligazodásra, a tanulás megtanulására, a nyitottságra és a kíváncsiságra, valamint a kooperációra, együttműködésre helyezi a hangsúlyt. Ezt tömören fogalmazva a közoktatás küldetéstudatának megfogalmazásakor úgy határoztuk meg, hogy maximálisan **tárja fel a tanulóknak rejlő potenciális lehetőségeket, bontakoztassa ki az egyéniségüknek és tehetségüknek leginkább megfelelő karrierlehetőségeket.**

A szakképzésbe alapvető írás, olvasás és számolási készségekkel nem rendelkezők kerülnek be tömegesen. A szakképzés gondjai az általános iskolai képzésben gyökereznek. A tanulók alapkészségbeli kimeneti teljesítményét mérni kell, amely alapja lehet a továbbtanulási szándékok orientálásának. Alkalmas lehet arra, hogy a tanulók tényleges teljesítménye alapján a középiskolai felvételi funkcióját is betöltse. Méri és értékeli a pedagógusok, az iskolák teljesítményét is, ezáltal fontos információt szolgáltat a munkájuk eredményességéről. Az éves rendszeres kimeneti alapkompétencia vizsga jó felkészítési lehetőség a nemzetközi PISA felméréseken történő eredményes magyar szereplésre.

Az általános iskola elvégzésének feltétele egy országosan egységes alapkompétencia vizsgán történő részvétel, amelyen az alapvető írás, olvasás, szöveg értés és számolási készségek szintjét kell felmérni. Az alapkompétencia vizsga célja, hogy a felső középfokú képzésbe csak olyanok léphessenek be, akik nem funkcionális analfabéták.

A német duális szakképzés vizsgálatánál láttuk, hogy az alsó középfokú képzési típusok 3 irányba történő elágazásainál az 5-7. osztályban, illetve a felső

középfokú képzési típusok esetében szintén 3 irányba történő elágazásainál a 9-10. osztályban van kimeneti teljesítmény értékelés és mérés az egyes képzési típusok lezárásaként, amely a továbbhaladás útját, lehetőségeit hivatott eldönteni. A magyar alapkompentencia vizsga feladata, hogy országosan egységes, standardizált mérőeszközök segítségével képet kapjunk arról, hogy a tanuló rendelkezik-e az MKKR 2. szintjéhez tartozó alapkészségekkel, illetve a NAT minimumkövetelményeivel. Ez az alapkompentencia vizsga a német gyakorlattal összhangban, egyben kiválthatja a középiskolai felvételi rendszert is, így nem jelentkezik dupla teljesítmény kényszer. Fontos hangsúlyozni, hogy az általános iskola időtartama alatti, folyamatos fejlesztő értékelések sorozatán keresztül, a szülők és a diákok rendszeres visszajelzést kapnak arról, hogy teljesítményük alapján milyen továbbtanulási alternatíváik lehetnek, hogy az egyes középfokú tanulmányok megkezdéséhez milyen minimumszintek elérésére van szükség. Azok a tanulók, akik nem tudják az alapkompentencia vizsga minimumszintjét (MKKR 2. szintje, NAT minimumkövetelményeit) teljesíteni, azok részére a szakképzési centrumok szervezésében, szakképzésre előkészítő, 1-2 éves programokban történő részvételt kell biztosítani.

Az általános iskolát befejezők országosan egységes rendszer alapján **alapkompentencia vizsgát tesznek**, és csak azok lépnek be a szakiskolai, szakközépiskolai és gimnáziumi képzésbe, akik az előírt minimum követelményeknek megfeleltek.

2.3 Szakképzésre felkészítő, áthidaló programok szervezése

Akik az alapkompentencia vizsgán nem felelnek meg, nem léphetnek be a szakképzési szakaszba, számukra szakképzésre felkészítő 1-2 éves áthidaló programokat javasolt szervezni, amelyek célja az alapkészségek elsajátítása, hogy az ismételt alapvizsgát le tudják tenni, valamint a pályaorientációs szakmai alapozó képzés elkezdése, illetve a munkára szocializálás, a szakképzés megkezdésére történő felkészítés. Egy sikeres, komprehenzív általános iskolai képzés bevezetésével várhatóan 10-15%-ra csökkenthető az alapkompentencia vizsgán alulteljesítők aránya.

Itt nem a jelenleg érvényes HÍD programok felmelegítéséről van szó, mivel itt az alapkompentencia vizsgán a minimumszintet nem teljesítők számára kell rendszerszintű megoldást találni, amely teljes mértékű pedagógiai kultúraváltást igényel. Nagyságrendileg itt legalább 10-15 ezer tanuló képzésére kell felkészülni. Különös figyelmet kell szentelni az alapkészségek fejlesztésére, a szakmatanulásra történő felkészítésre, a motorikus képességek fejlesztésére és a munkára szocializálásra.

Az **egyéves szakmacsoportos szakmatanulásra történő felkészítő képzés** feladata, hogy az alapkészségek megszilárdításával, felzárkóztatásával párhuzamosan a szakmacsoportos szakmai orientációs, és a szakmai alapozó képzéssel tegye alkalmassá a tanulókat rész szakképesítés megszerzésére. Ezt követően tudnak belépni a duális rendszerű szakközépiskolai, vagy szakgimnáziumi képzésbe. A szakmai alapozó képzési szakaszban pedig lehetővé kell tenni az új kooperatív modell alkalmazását. Ennek következtében a vállalati-üzemi gyakorlóhelyeken minél többen be tudnak kapcsolódni a munka alapú tanulásba (work-based learning). Ezáltal az alap és soft készségek aránya a képzési idő felét, a szakmacsoportos alapozó képzés és a munkára szocializálás pedig a képzési időkeret másik felét tenné ki. Mivel itt már a fő hangsúly a szakmaszerzésre történő felkészítésen, valamint a szakmacsoportos alapozáson, illetve a munkalapú tanulásra van, ezért az alapozó tanműhelyi képzési, valamint a vállalati gyakorlati képzéshez szükséges szakmai-pedagógiai infrastruktúrával rendelkező szakképző centrumok bevonására van szükség.

A **2 éves szakképzésre felkészítő programok** fő célja, hogy a halmozottan hátrányos helyzetű, és/vagy enyhén fogyatékos tanulók motivációjának felkeltése, az iskolai kudarcélmények feldolgozása. Biztosítva, hogy az életvezetési-szociális kompetenciákat és az alapkészségeket fejlessze arra a szintre, hogy kikerüljenek a funkcionális analfabéta státusból, majd szakmacsoportos alapozó képzés keretében felkészítse őket a szakmatanulásra, szakiskolába, vagy a szakközépiskolába történő felvételre. Az egyéni tanulási utak, egyéni fejlesztési tervek és a munkalapú szakmatanulás igénybevételével lehetővé kell tenni, hogy minél többen rész szakképesítést szerezzenek. Az időkeret kialakításánál célszerűnek tűnik, hogy az alap és soft készségek aránya a képzési idő háromnegyedét, a pálya és szakmai orientáció aránya pedig az

időkeret egynegyedét tegye ki. Mivel e képzési típusban széles társadalmi beágyazottság, komoly hozzáadott pedagógiai érték, valamint megkülönböztetett egyéni bánásmód és pedagógiai kultúra szükséges, ezért szigorú akkreditációs követelményrendszer mentén az állami fenntartású szakiskolák és szakközépiskolák mellett lehetővé kell tenni az egyházi és alapítványi iskolák részvételét is.

2.4 A szakképzésben résztvevő tanulók számára állami ösztöndíj program bevezetése

1990-2018 között a nappali képzésben a gimnáziumi tanulók száma 38%-kal növekedett, a szakközépiskolai-szakközépiskolai tanulóké 1%-kal csökkent, a szakiskolai-szakközépiskolai tanulóké pedig közel harmadára csökkent. Hatékony ösztönző-motivációs támogató rendszer kialakítását javasoljuk, amely képes a közgondolkodásban átütő fordulatot elérni és a nemzetközi hatásokat tompítani, megállítani.

Az **állami ösztöndíjprogram** lényege, hogy **egy tanuló havi átlagos ösztöndíjalapjának összege a szakiskolai és a szakközépiskolai tanulók esetében a nettó mindenkori minimálbér 40%-ának, a szakközépiskolai tanulók esetében pedig a 60%-ának** erejéig alanyi jogon állami ösztöndíj biztosítása lenne, amely a következőképpen oszlana meg. Minden tanuló alanyi jogon megkapná a havi átlagos ösztöndíj 50%-át, amennyiben a tanulmányi eredménye elérné a 3,0-as átlagot, illetve az igazolatlan hiányzása nem haladná meg a törvényben előírtakat. A havi átlagos ösztöndíj 30%-át differenciáltan az iskolai tantestület osztaná szét a tanulmányi eredmény, a szorgalom és a magatartás alapján. Az utolsó 20%-ot pedig egy összegben az a tanuló kapná meg, aki az előírt időben, vagy hamarabb megszerezné a szakmunkás végzettséget.

A rendszerváltás előtt a szakmunkástanulók alanyi jogon ösztöndíjat kaptak, amely komoly ösztönzést jelentett a szakmunkás életpálya választásában.

A havi ösztöndíj a tanuló magatartása, szorgalma, tanulmányi eredménye és az időben megszerzett végzettség alapján differenciáltan kerülne kiosztásra. Társadalmi hatását tekintve ár-érték arányban azonban ennél jóval nagyobb megtérüléssel lehet kalkulálni, mivel negyedmillió tanuló és annak családja

kerülne be ebbe a komoly ingerküszöböt megütő rendszerbe. Nem beszélve ennek a népesedéspolitikára gyakorolt hatásáról, hogy az állam kiemelten támogatja a szakmát szerző tanulókat és azok családját. Ez különösen nagy tömegeket érint a hátrányos helyzetű régiókban, vidéken, mivel itt közel kétszer annyian választanak szakmatanulást, mint a fővárosban. Egy ilyen nagy horderejű intézkedés komoly pozitív üzenet a társadalom számára, az hogy a középosztályba történő felemelkedés lehetőségét kínálja a politika a szakképzésben résztvevők részére és ehhez komoly szociális támogatást is nyújt. Végezetül az iskolai munkafegyelemre, a lemorzsolódásra és a korai iskola elhagyásra is komoly hatással lehet, akár a lemorzsolódást a felére csökkentve.

Az ösztöndíjprogram célja a tanulók szakmai-tanulmányi motivációjának növelése, a szakmatanulás és pályaválasztás népszerűsítése, a szakmaszerzés erősítése, a korai iskolaelhagyás csökkentése, valamint az elesett társadalmi rétegek, családok szociális támogatása. **Ezen intézkedés révén néhány éven belül érezhetően csökkenni fog a krónikussá vált szakemberhiány** és egyre többen verseny és piacképes ismeretekkel lépnek ki a munkaerő piacra.

Az ösztöndíjprogram bevezetésének következtében a jelenlegi lemorzsolódók arányának 21%, illetve a roma tanulók körében ez a közel 60% várhatóan a felére, 30%-ra is csökkenhet.

2.5. A tankötelezettség korhatárának 18 éves életkorra történő felemelése

Az intézkedés hatással lenne a korai iskolaelhagyók számának csökkenésére is mivel a 9 osztályos általános iskola bevezetésével, (tekintettel az 1 éves felkészítő év beemelésével a rendszerbe) és az állami ösztöndíjprogram alkalmazásával együtt a jelenlegi 12,5%-os rátát néhány éven belül /az uniós országok által vállalt, Európa 2020 stratégiában szereplő 10%-os szint alá képes csökkenteni. Ennek bevezetését elsőként azoknál a tanulóknál lehet alkalmazni, akik felső középfokú tanulmányaikat a **2019/2020-as tanévben kezdik meg**. Az általános iskolai képzés, illetve az ezt követő 3 éves szakközépiskolai képzés bevezetésével a középfokú tanulmányok befejezésének ideje kitolódik a 18

éves életkorra. Itt nem a korhatár visszaállításáról van szó, hanem az új iskolaszervezeti változásokhoz történő igazodásról.

2.6. A szakgimnáziumi rendszerben megszerzett tudás lehetőséget biztosít a felsőfokú intézményekbe történő felvételre

A cél az érettségire épülő szakmatanulás expanziójának visszaállítása, a felsőfokú szakirányú továbbtanulás motivációjának helyreállítása, az előzetesen megszerzett tudás kreditekben történő beszámítása, valamint a szakképzés vonzerejének és a munka világába történő átmenet erősítése. Újra el kell érni, hogy a szakgimnáziumok teljes értékű érettségit biztosítva visszaadják a fiataloknak a továbbtanulási esélyeket. A 2016/17-es tanévben bevezetett szakgimnáziumi rendszer jelentősen beszűkítette az idejárók továbbtanulási esélyeit, lehetőségeit, mert lényegében csak a szakirányú továbbtanulásra biztosított lehetőséget, ezért csökkent az itt tanulók száma közel 30%-kal, amely messze túlhaladja a demográfiai változásokból származó veszteségeket, továbbá megnehezítette az iskolaváltás lehetőségét is. Lényegében változatlan óraszám mellett a korábbi ágazati szakközépiskolai képzési típusba zsúfoltak bele egy OKJ-s szakma megszerzését is. Mindezt az órakeretek átalakításával nagyságrendileg 600 óra átkonvertálásával, átstrukturálásával lényegében a természettudományi tantárgyak rovására tudták csak megoldani. Mivel a szakgimnáziumokba gyengébb tanulási képességekkel rendelkező tanulók járnak, mint a gimnáziumokba, ezért fizikailag lehetetlen, hogy a 4 év alatt elsajátítsák a másodszakmát, a technikus szakma felét és egyben teljes értékű érettségit szerezzenek.

A szakgimnáziumi képzés beszűkítette a társadalmi mobilitást, illetve a továbbtanulási lehetőségeket. A 2020-tól a felsőoktatásba történő bejutásnál kötelezővé váló középfokú nyelvvizsga meglétének a szakgimnazisták még szűkebb köre tud csak megfelelni, amely drasztikusan szűkítheti az idejárók továbbtanulási esélyeit.

Célszerű felhívni a figyelmet ennek a képzési típusnak a vonzerejére, mert csak ekkor állítható meg a gimnáziumok további térnyerése, amely már a középfokú képzésben tanulók 42%-át reprezentálja. Továbbá **kiemelt fontosságú**, hogy ezen intézményekben végzett hallgatók számára **megszerezhető tudás lehetőséget adjon a felsőfokú intézményekbe való felvételhez, legalább olyan arányban, mint a normál gimnáziumban végzettek esetében.**

2.7. A munkavállalói státusz meghatározóvá tétele, a tanulószerveződéses foglalkozási gyakorlati képzésben, a szakiskolai, a szakközépiskolai, valamint a szakgimnáziumi tanulók részére

Az általunk javasolt rendszerben német mintára, a cég tanulószerveződést köt a tanulóval, majd ezt követően az iskolának fel kell venni a tanulót, nincs mérlegelési lehetősége. A tanulószerveződés foglalkoztatotti státusznak minősül, és teljes értékű munkaviszonynak számít, a tanuló az iskolában úgynevezett részidős képzésben vesz részt. Ezen intézkedések eredményeként a magyarországi foglalkoztatotti létszám közel **60** ezer fővel fog növekedni. A 9 osztályos általános iskolai képzés bevezetésével lehetne ezt a rendszert kompatibilis módon bevezetni, mivel a 9. osztály végén töltik be a tanulók a 15 éves tanuló szervezőkötési korhatárt. A szakgimnáziumi tanulóknál a tanulószerveződéses felvételi ideje kitolódik a 12-13. évfolyamra. Pozitív előny továbbá, hogy a szakképzésben eltöltött évek számát beleszámítják a nyugdíjba.

2.8. A gazdálkodó szervezetek felelősségvállalásának és motivációjának növelése a tanulók gyakorlati képzésében

Annak érdekében, hogy mind a gazdálkodók, mind a tanulók érdekelve legyenek a tanulószerveződés intézményrendszerének megerősítésében, valamint biztosítva legyen a gazdaság fiatal szakképzett munkaerő utánpótlása, a tanulószerveződéses juttatást, a szakiskolai és szakközépiskolai tanulóknál legalább a mindenkori minimálbér 40%-ára, a szakgimnáziumi tanulóknál pedig legalább a 60%-ára kell emelni. Ezt az összeget a gazdálkodók a szakképzési hozzájárulási alap terhére kell fedezniük, csak úgy, mint a gyakorlati oktatók bérének finanszírozását, a tanulók törvényben előírt egyéb juttatásait és a szükséges eszközök beszerzését, működtetését.

A duális képzés finanszírozásában az állami szerepvállalás jelenléte továbbra is fontos. A gyakorlati oktatók bérének, valamint a tanulók törvényben előírt egyéb juttatásainak (munkaruha, védőfelszerelés, étkeztetés, utazás stb.) a költségeinek tekintetében. Annak érdekében, hogy a legképzettebb és legrátermettebb szakemberek foglalkozzanak a tanulók gyakorlati képzésével és ez magasan elismert társadalmi rangot jelentsen, az oktatók átlagfizetése érje el a minimálbér háromszorosát. Az oktatói bérek finanszírozását már a legalább 5 tanulót foglalkoztató cégeknél biztosítani ajánljuk, a továbbiakban pedig a jogszabályban biztosított csoportlétszámmal összhangban javasoljuk további oktatók foglalkoztatását támogatni.

A szakiskolai, illetve a szakközépiskolai tanulószereződéses juttatás minimálisan érje el a mindenkori minimálbér 60%-át, a szaggimnáziumi pedig a mindenkori minimálbér 40%-át, amelyet a tanulószereződéses cég finanszíroz oly módon, hogy ez a kiadás adó és járulék terhet nem viselő juttatásnak minősül. Az intézkedéscsomag bevezetésével megerősödik a tanulószereződés intézményrendszere, illetve a cégek elvárásainak, kiválasztási szempontjainak megfelelően történik a tanulószereződéses „munkaerő” felvétele.

A tanulószereződéses felvételi rendszer és annak az új finanszírozásnak az együttes hatására ezen intézménytípusokba járók jelenlegi 58%-os aránya, középtávon 70%-ra növekedhet.

2.9. A duális képzés lényegét jelentő üzemek feletti csúcstechnológiai központok létrehozása

Magyarországon halaszthatatlanná vált a gyakorlati képzés szempontjából kulcsfontosságú ágazatokban, a német, osztrák és svájci rendszerek mintájára, üzemek feletti csúcstechnológiai központok kialakítása. A KKV-nál jelenleg is gondot okoz egyes szakmák esetében, a gyakorlati képzés teljes körű biztosítása. A csúcstechnológiát alkalmazó nagyüzemeknél pedig az automatizált rendszerek alkalmazása következtében egyre nehezebb az éles körülmények között folyó gyakorlati képzés. Az új munkakörelemzéseknel figyelembe kell venni a 4. ipari-technológiai forradalom következtében beállt változásokat, hiszen korábban az elmaradottnak titulált mezőgazdaságban a kétkézi munkához elegendő volt a kapanyél, ma viszont már a mezőgazdasági

munkások kezébe joystick-et kell adni. Az állattenyésztésben, zöldség- és gyümölcsstermelésben egyre inkább ott vannak ezek az okos technológiák, még ott is, ahol ez elképzelhetetlen volt, mint például a gépi szőlőmetszés. De a gabonatermesztésben is arra kényszerülnek a nagygazdálkodók, hogy 140 millió Ft értékű automatizált rendszerű kombájngépeket vásároljanak. A jövőben ezeket az automata géprendszereket kezelni tudó szakmunkásokra lesz szükség, ezért **Magyarországon is szükséges kialakítani a tudáskiegyenlítő, csúcstechnológiával felszerelt, üzemek feletti központokat**, amelyek nem csak az alapozó képzés szinterei, hanem csúcstechnológiával felszerelve **kísérleti laboratóriumként, szimulációs műhelyként is funkcionálnának.**

A magyar szakképzés döntő hányadát lefedő Szakképzési Centrumok technikai, technológiai színvonala, felszereltsége lényegében még a 2010 előtti időszakban, a TISZK fejlesztési programok, uniós támogatások révén újultak meg utoljára. Közben megtörtént egy technológiai váltás és emiatt a struktúra és az eszközpark modernizációjára van szükség. Ugyanakkor a gyakorlati képzést felvállaló **KKV-k szintjén is tátong egy komoly technológiai űr**, különösen, ha ezeket összevetjük a robotikában élenjáró multinacionális cégek technológiai színvonalával, gyakorlati képzőhelyeivel, illetve tanműhelyeivel (Audi, Mercedes és a Bosch).

Javasoljuk a regionális **üzemek feletti csúcstechnológiai központok hálózatának kiépítését**, elsőként a technológia igényes, nagy begyakorlottságot igénylő ágazatokban, szakmacsoportokban, amelynek forrását uniós és szakképzési hozzájárulási forrásokból lehet megteremteni.

A szakképzési hozzájárulásra kötelezettek által befizetett, nagyságrendileg 100 milliárd Ft-os **összeget teljes egészében a magyar szakképzés fejlesztésére kell fordítani.**

Az **üzemek feletti csúcstechnológiai, központok** feladata, hogy felkészítsék a fiatalokat az egész életen át tartó tanuláshoz, fejlődéshez szükséges kulcskompetenciák és transzverzális készségek elsajátítására, megújítására. Ennek érdekében célszerű elkészíteni egy megvalósíthatósági tanulmányt, amely ágazatonként, szakmacsoportonként feltérképezi, hogy mely technológia igényes területeken a legégetőbb ezek kiépítése, és ehhez milyen

feltételrendszerre van szükség. Javaslatokat fogalmaz meg, hogy milyen modellben célszerű ezt a hálózatot működtetni, irányítani és finanszírozni (uniós, szakképzési hozzájárulás, költségvetési, vállalati-üzemi), milyen képzési programok, módszerek szerint és milyen időtartamban történjen a tanulók forgatása, illetve milyen legyen ezeknek a központoknak a területi-regionális elhelyezkedése és technológiai felszereltsége.

Ezek a központok jogosultak lennének kompetencia portfóliók, részszakképesítések és szakképesítések hitelesítésére, kiadására, valamint a non-formális és az informális tudás beszámítására.

2.10. A regionális ágazati, üzemek feletti technológiai központok bázisára építve a képzőktől független vizsga és kompetencia központok létrehozása

Annak ellenére, hogy egységes vizsgáztatási követelményrendszer van, ezek betartása nagyon eltérő gyakorlatot mutat. A kompetencia központok létrehozásával megvalósulhat a ma még hiányzó, az előzetes tudás értékelésére, mérésére és beszámítására szolgáló diagnosztizáló központ, amely a képzési utakat lerövidítve a szakképzés hatékonyságát jelentős mértékben növelni tudja. A kimeneti, teljesítményelvű szabályozás, az országosan egységes sztenderdeken, indikátorokon alapuló vizsgateljesítmények értékelése és mérése megköveteli, hogy **a vizsgabizottságok a képzőktől független feltételrendszer alapján működjenek!** Országosan egységes módszerek, mérőeszközök és technológiai felszereltség alapján, adjanak valós képet a vizsgázók teljesítményéről. A vizsgabizottságok delegálási jogát oda kell adni a Megyei Duális Képzési Tanácsoknak és Irodáknak. Az Országos Duális Képzési Tanács és Iroda feladata pedig a vizsgabizottsági elnökök és tagok akkreditációs és továbbképzési rendszerének működtetése. A fő cél az, hogy a szakmunkás bizonyítványnak valós értéke legyen, és ténylegesen érvényesüljön a teljesítményelvű kimeneti szabályozás. Célszerűnek látszik, hogy az üzemek feletti technológiai központok területi-regionális vizsgaközpontokként is működjenek, amelyek az országosan egységes **mesterképzésben és vizsgáztatásban is** komoly szerepet kell, hogy felvállaljanak.

2.11. Országos és megyei duális képzési tanácsok kialakítása

A duális képzés lényegét tekintve egy olyan együttműködési, kooperációs modell, amelyben a szakképzés szereplői a szociális partnerség szellemében együttműködnek a szakképzési feladatok megvalósításában. A felsőoktatási duális képzésben ez az együttműködési modell sikeresnek bizonyult, de a német, osztrák és svájci rendszerekben is meghatározó a szociális partnerek közötti együttműködés és a kiegyensúlyozott munkamegosztás. E célok elérése érdekében vetődik fel igényként, a versenyszféra meghatározó reprezentatív munkaadói szervezeteinek (VKF) és a gazdasági kamarák közreműködésével, országos és megyei duális képzési tanácsok rendszerének a kialakítása. Ezeknek a tanácsoknak mind országos, mind megyei szinten érdemi, törvényben garantált jogosítványokat, erős kontrollszerepet kell biztosítani. **Megyei szinten a Duális Képzési Tanácsok és Irodák** feladata, a megyei szinten folyó vállalati-üzemi gyakorlati képzéssel összefüggő szakképzési feladatok irányítása, ellenőrzése, illetve minőségbiztosítása. Javasolt felülvizsgálni a gyakorlati képzőhelyek felügyeletének jelenlegi gyakorlatát és szigorú minőségbiztosítási eljárásrendet célszerű kidolgozni. Azok a gazdálkodó szervezetek, amelyek nem felelnek meg a törvényben előírt követelményeknek, kimeneti teljesítményük nem éri el a megkívánt szintet, mert nem tudják a szakmai és vizsgakövetelmény teljes spektrumát oktatni, nem maradhatnak a rendszerben, tanuló képzéssel nem foglalkozhatnak.

A versenyszféra munkaadói szervezetei (VKF) valamint a gazdasági kamarák feladata a gazdálkodóknál folyó gyakorlati képzés, a tanuló szerződéses rendszer és az együttműködési megállapodások szakmai-tárgyi és személyi feltételeinek ellenőrzése, megyei pályaválasztási programok összehangolása, szervezése és ellenőrzése, a mesterképzés minőségbiztosítása, a vizsgadelegálásokkal kapcsolatos feladatok koordinálása. A feladatok ellátása és annak operatív irányítási és ellenőrzési tennivalók megvalósítása érdekében, az oldalak által delegált főállású szakemberek alkalmazásával, duális képzési irodákat javasolt kialakítani, amelyek éves költségvetésének fedezetét a szakképzési alapból célszerű biztosítani.

Az Országos Tanács és Iroda szakképzési feladatainak ellátását a szakképzési és hozzájárulási alapból kell finanszírozni olyan módon, hogy az abban résztvevő szervezetek a közösen jóváhagyott, vállalt feladatok arányában és a kialakult munkamegosztásnak megfelelően, alanyi jogon kapnak támogatást az alapból. Az országos szervezetek feladata, hogy ebből a támogatásból finanszírozzák tagszervezeteik munkáját és részvételét a regionális tanácsok munkájában. Hosszabb távon az **Országos Tanács feladata lenne a regionális üzemek feletti csúcstechnológiai képzőközpontok, a képzőktől független vizsgaközpontok, valamint a kompetenciaközpontok szakmai munkájának irányítása és koordinálása**, hogy működésük a munkaerő piaci elvárásokkal összhangban történjen.

Az országos és megyei duális képzési tanácsok feladata lenne az általuk akkreditált, adekvát eszközrendszerrel rendelkező felnőttképzési hálózat működtetése. Ezzel összhangban javasoljuk kialakítani a duális képzési tanácsok által kezelt és működtetett vállalati képzési jegyzéket, amely magába integrálná a szakmai programkövetelményeket is. Ezekhez a változtatásokhoz szükségessé válik a felnőttképzési vállalkozások törvényi szabályozásának újragondolására.

A lehetőségek ismételt áttekintésével válik egyértelművé, hogy milyen Uniós források átcsoportosításával lehet e folyamatokat felgyorsítani, illetve a korábban regionálisan kiépült Regionális Átképző Központokat (RÁK) ennek a szolgálatába állítani. A regionális üzemek feletti csúcstechnológiai központok egy olyan multifunkcionális szerepkört is betölthetnek, amely hatékonyan segítheti a felsőoktatásba történő átmenetet. Éppen ezért szerepet vállalhatnak a felsőoktatási duális képzés keretében folyó gyakorlati képzésben olyan módon, hogy az egyetemi gyakorlati oktatók ne csak a hallgatókat oktassák, hanem a szakképző iskolai tanulókat, illetve a tanulók a hallgatókkal együttműködve közös projekteken működjenek együtt a szakiskolai, illetve az egyetemi gyakorlati oktatók támogatásával.

2.12. A szakképző centrumok teljesítményelvű finanszírozási rendszerének a bevezetése

Jelenleg 44 Szakképzési centrum működik, ami országszerte 380 szakképző tagintézményt ölel fel, nagyságrendileg 180 ezer tanulóval, 21 ezer

pedagógussal és 8 ezer nevelő-oktató munkát kisegítővel. Kapacitáskihasználtságuk az ismert demográfiai változások és a szakképzés térvesztése miatt 50-60%-os szinten mozog. Talán még ennél is rosszabb a helyzet az agrár szakképző iskolák esetében. A kapacitáskihasználtság, a hatékony finanszírozás és a minőségi munkavégzés érdekében **a szakképző iskolákat, német mintára, komplex feladatokat ellátó képző központokká kívánatos fejleszteni.**

A szakképző iskolák teljesítményének az értékelése és mérése azt jelenti, hogy indikatorszerűen mérhetővé váljon az egységnyi ráfordításra jutó pedagógiai hozzáadott érték. Magyarországon az elmúlt évtizedekben a döntéshozók részéről többször napirendre került egy teljesítményelvű, kimeneti eredményekre épülő finanszírozási rendszer bevezetése, de ez csak a felsőoktatásban került bevezetésre. Európában különösen a finn, illetve a holland szakképzési rendszerben alkalmaznak sikeresen olyan finanszírozást, amely a minőséget és hatékonyságot helyezi a középpontba.

E jó gyakorlatok alapján a szakképző iskolák új teljesítmény- és hatékonyságelvű finanszírozását az jelenti, hogy csökkenjen a képzési idő, a lemorzsolódók, a korai iskolaelhagyók száma; növekedjen a munkahelyi gyakorlati képzés, a továbbtanulók, illetve a munkaerő piacon elhelyezkedők aránya. Az alapfinanszírozás a teljes finanszírozás 50%-át tenné ki, amely a normatív finanszírozásnak felel meg, magyarul a szakmát tanulók száma alapján jár, ha esik, ha fúj. A teljesítmény finanszírozás 35%-os mértékben a befejezett szakmákat, rész szakképesítéseket és a teljesített modulok számát finanszírozza szakmacsoportos súlyszorzók figyelembevételével, amely azt jelenti, hogy ha időben, vagy hamarabb befejeződik a képzés, akkor a képző intézmény megkapja a pénzt, így nem érdeke a tanulókat a rendszerben parkoltatni. A hatékonysági és stratégiai finanszírozás 15%-os arányban jutalmazza, hogy a képzési-beiskolázási szerkezet mennyire van összhangban a munkaerő piaci igényekkel, hány tanuló helyezkedett el, hány tanuló tanul tovább, milyen a munkahelyek visszajelzése a végzetek felkészültségével kapcsolatosan, illetve milyenek a végzett tanulók visszajelzései a tanultak hasznosíthatóságával kapcsolatosan. Ezeken felül megfontolandó még egy úgynevezett **horizontális, prémium jellegű finanszírozás bevezetése a HH, HHH, SNI, MTB-s tanulók**

arányában. Ezen a területen jóval nehezebb hozzáadott pedagógiai értéket elérni, és a szakközépiskolákban kimagasló ezeknek a tanulóknak az aránya.

A sikeres bevezetés hosszú távú fenntarthatóságának lényeges feltétele, hogy működjön egy olyan, országosan egységes nyomon követési és monitoring rendszer, amely az általános iskolától a középiskolán át a felsőoktatásig, végigkíséri az életutat. Az oktatás tekintetében fontos, hogy a tanulói teljesítmények értékelése és mérése, illetve a pályakezdők elhelyezkedése transzparens módon lekövethető legyen. Továbbá, hogy az országos kompetencia mérések, az alapkompentencia vizsga, a PISA, a TIMSS, a PIRLS felmérések eredményei egy országosan integrált rendszerben hozzáférhetőek legyenek azon iskolák számára, ahova az adott tanuló jár. A 8., majd a 9. osztály lezárásaként bevezetésre kerülő alapkompentencia vizsga jól szolgálhatja a háromévente megismételt nemzetközi PISA tesztek sikeres megírására történő felkészülést is.

2.13. A szakképzés tartalomszabályozásának és szakképzési keretrendszerének átalakítása

A magyar szakképzés paradigmaváltásának lényeges eleme, hogy a szakképzés során a kiképzendők olyan széles alapozású szakmai alapkompentenciákra és transzverzális készségekre tegyenek szert, amelyek birtokában, az új kihívásokkal összhangban, ismereteiket az egész életen át naprakésszé tudják tenni. A szakmai elméleti oktatásban a tantárgyakon átívelő tanulási mezőkre épülő pedagógiai modulokat szükséges előtérbe helyezni. A gyakorlati képzés során pedig, a munkaalapú tanulási modell alkalmazásával, olyan életszerű feladatokat van lehetőségük megoldani, amelyek során lehetőség nyílik a szakmai kulcskompetenciák elsajátítására. A szakmai záróvizsga a jövőbeli munkahelyen található, életszerű vizsgafeladatokat foglalja magába, és a vizsgamunka szóbeli védése követelmény.

Elengedhetetlen a szinergia megteremtése a szakma elsajátítását támogató közismereti tantárgyak, a szakmai elméleti ismeretek és a gyakorlati képzés között. Ezzel összhangban fontos a szakmai keretrendszer újragondolása, illetve olyan széles alapozású, jól konvertálható szakmastruktúrára van szükség, amely hatékonyan integrálja a még mindig széttöredezett szakmákat Jelentős

előrelépés volt, hogy 2012-ben a szakmák számát 1303-ról 632-re sikerült csökkenteni.

Az elkövetkező 15-20 évben a szakmák tömeges eltűnésével, újak létrejöttével egy teljesen más szakmaszerkezet jön létre, ezért proaktív módon a még mindig elaprózott magyar szakmastruktúrát célszerű tovább integrálni. A (robotika, önvezérlő informatika, 3D technológia, globális-transzverzális készségek) várható kompetencia szükségletét felölelő, tanulási kimenetekre épülő, széles alapozású, konvertálható készségeket tartalmazó szakmai keretrendszert célszerű kialakítani Magyarországon. A szakmai követelményrendszer összeállításánál pedig az új szakmarendszernek megfelelően, már ezeket a technológiai trendeket figyelembe véve kell elkészíteni a tanulási kimenetekre épülő új munkakörelemzéseket, amelyek egyben kijelölik az egyes szakmakörök magkövetelményeit.

A szakmai keretrendszer új alapokra helyezésével, illetve a modernizált tananyagtartalmak kifejlesztésével egyidejűleg elengedhetetlen azok szakmánkénti, szakmacsoportonkénti meghatározása, mind tartalmában, mind megnövelt időkeretében. Az üzemek feletti képzés helyének, szerepének kialakítása során fontos szem előtt tartani, hogy jól kidolgozott forgatási terv alapján hatékonyan működtethető a tanulók célzott szakmai irányítása.

A munkaköri elemzésekre épülő, a FEOR és a TEÁOR rendszerekkel kompatibilis, integrált szakmarendszer új struktúra elkészítése javasolt, amelyben maximum **180-200** alap szakképesítés szerepeltetése célszerű. A szakmai követelményrendszer, illetve a minta keret tantervek elkészítésénél a tanulási eredmény alapú megközelítést célszerű alkalmazni, mivel az európai képesítési keretrendszer is e követelményrendszert alkalmazza. (A tanulási eredmények alatt lényegében a tudás, készségek és kompetenciák készletét értjük, amelyek megmutatják, hogy a tanulók milyen ismeretekkel rendelkezzenek, mit képesek megérteni és elvégezni a tanulási folyamat végén.) Minden egyes széles alapozású, integrált szakmát modularizált formában célszerű felépíteni. Amennyiben a munkaerőpiacon megjelennek új készségek, kompetenciák, akkor nem kell minden egyes alkalommal egy új OKJ-s szakmát megalkotni, hanem csak az új skilleket kell beépíteni a már meglévő, adekvát modulokba.

Megkerülhetetlen az új tanulási formák és megközelítések alkalmazása a szakmai elméleti tárgyak oktatásánál, a tanulási mezőkre (integrált témakörökre) épülő projekt típusú formákat fontos előnybe részesíteni. A gyakorlati képzésnél pedig a munka alapú, team munkára épülő, projekt típusú képzést szükséges a középpontba állítani, amelynek a lényege, hogy a megszerzett kulcskompetenciákat a gyakorlati feladatok megoldásán keresztül kell tudni bizonyítani valós munkakörnyezetben (alkalmazásképes szakmai tudás). Mindezekon túlmenően fontos a tanulói érzelmek és motiváció felkeltése (jelenségalapú, élményszerű tanulás), illetve az IKT eszközök, a virtuális környezet használata, valamint a valós munkakörülmények szimulációs modellezése.

A **középfokú** képzési, beiskolázási szerkezetnek, a szakmaszerkezeti döntéseknek a felülvizsgálata halaszthatatlan döntést igényel. A KSH statisztikája alapján a 2016/2017-es tanévi nappali oktatásban lévő tanulók számának vizsgálatánál a gimnáziumi tanulók 182 ezres száma 42%-ot, a szakgimnáziumiak 168 ezres száma 39%-ot, a szakközépiskolások 78 ezres létszáma 18%-ot és a szakiskolások 7 ezres száma pedig 1%-ot reprezentál. A szakközépiskolai tanulók (korábbi nevén szakiskolai tanulók) számának mélyrepülése akkor kezdődött, amikor a 2014/2015-ös tanévben 100 ezer fő alá csökkent a létszám és ez 2016/2017-re elérte a legkritikusabb 78 ezres mélypontot.

A 9 osztályos komprehenzív képzésre építve, a 2020/2021-os tanévtől pedig felmenő rendszerben, célszerű lenne bevezetni a 3 éves felső középfokú képzést (mai fogalmaink szerinti középiskolai képzés: szakiskola, szakközépiskola, szakgimnázium és gimnázium), amelynek két elágazása, fő tanulási útvonala lenne, az általános, illetve a szakképzési képzési irány. Ettől az időponttól kezdve a szakképzési szakirányba belépők számára ténylegesen biztosítva lenne az érettségi megszerzése. Javasoljuk a teljes magyar szakképzési szerkezet, az OKJ és az SZVK-k (szakmai magtantervek) felülvizsgálatát, kodifikálását és az ehhez szükséges digitális tananyagok elkészítését. Ehhez fel kell térképezni a jelenleg rendelkezésre álló digitális tananyagtartalmakat és jó gyakorlatokat, amelyhez elengedhetetlen egy a Szakképzés Fejlesztési és Felnőttképzési Kutatóintézet által elkészített

megvalósíthatósági tanulmány elkészítése. A megvalósíthatósági tanulmány tartalmazná a pedagógusok megnyerését, felkészítését és a pedagógiai kultúraváltáshoz szükséges feltételek megteremtését.

2.14. . Szakképzés Fejlesztési és Felnőttképzési Kutatóintézet létrehozását javasoljuk, amelynek feladata a szakképzéssel kapcsolatos tudományos kutatások, jó nemzetközi gyakorlatok elemzése, adaptálása, modellkísérletek lebonyolítása annak érdekében, hogy a szakképzéssel kapcsolatos kormányzati döntések, jogszabályváltozások tényeken, evidenciákon alapuljanak. Kiemelt küldetése lenne, hogy olyan empirikus kutatásokat végezzen, amelyre alapozva nyomon lehet követni a munkaerőpiacon igényelt kompetencia szükségleteket, fel lehet vázolni a szakmák fejlődésével, változásával és a képzési-beiskolázási szerkezet alapvető változásaival összefüggő trendeket, valamint mérni lehet a fiatal szakképzett munkaerővel kapcsolatos vállalati elégedettséget. A gazdaság szereplőinek bevonásával a fejlesztő munka eredményeként, munkaköri leírásokon alapuló és tanulási eredményekre, kulcskompetenciákra épülő szakmai keretrendszer jönne létre. A nemzetközi kutatások mellett fontos feladata a nemzetközi szakmai versenyekre történő felkészülés, felkészítés, valamint az OSZTV és az SZKTV egységes keretek között történő szervezése és lebonyolítása. A tartalomszabályozással kapcsolatos szakmai fejlesztő munka az elmúlt években komoly deficiteket mutatott, ezért ennek tudományos és nemzetközi háttérét is itt célszerű megteremteni.

2.15. Fontos lélektani szempont a pedagógusok megnyerése, amely egyik lehetséges útként javasoljuk a **kollaboratív platformok létrehozását.** Tekintettel arra, hogy az elmúlt három évtizedben elindított reformtörekvések gyakran azon bicsaklottak meg, hogy a pedagógus társadalommal nem sikerült elfogadtatni a változtatások szükségességét és ezen keresztül nem sikerült az új pedagógiai kultúrát megteremteni. A standardizált minőségi tanítás, a folyamatos továbbképzés és a tanítási képességek fejlesztésének alapeleme a tanári alkotószabadság, tiszteletben tartása és az ehhez szükséges feltételek biztosítása. A 2007-es McKinsey jelentés is kimondja, hogy **egyetlen oktatási rendszer sem tud jobb lenni, mint tanárainak minősége** és azok az országok érik el a legjobb eredményeket, amelyek a legtöbbet fektetnek be a tanárokbá. A tanárokat pedig a legjobban teljesítő 20%-ból választják ki, magas

követelményeket támasztva, de egyben magas társadalmi megbecsülést is biztosítva számukra. Finnországban, Sanghajban például a tanárok nagyságrendileg a munkaidejük felét-harmadát töltik tanítással. De ezek még jobban igazak a szakképzésre, hiszen az lenne a kívánatos, ha a legjobb tanárokat ide, a legproblematikusabb területre irányítanák, ösztönözve őket akár 20-30%-kal magasabb besorolással.

Az oktatási rendszer egy nagyszerű kiegyenlítő, ahol, jó tanárokra, pedagógiai kultúraváltásra, tanszabadságra, a pedagógusok iránti közbizalomra, pedagógiai, módszertani, innovációs laboratóriumokra, kísérletekre és mentorálással kombinált tudásmegosztásra van szükség.

Fontos hangsúlyozni, hogy az iskolát a munkahelyhez kapcsolni tudó, ösztönző tanulási környezet kialakítása is nélkülözhetetlen, amely feltételezi az iskolai oktatók és a vállalati szakemberek együttműködését.

A szakképző iskolákban bevezetésre kerülő teljesítményalapú finanszírozás megköveteli, hogy az itt oktatók részére is kidolgozásra kerüljön egy teljesítmény alapú bérezési rendszer, mert az intézmény csak akkor jut plusz forráshoz, ha az oktató-nevelő munkában indikátorszerűen mért hozzáadott pedagógiai érték, minőségi-hatékonysági teljesítmény, kimenet mutatkozik.

Az iskolai szakmai elméleti, illetve gyakorlati képzést végző tanárok számára évenként indokolt bevezetni az üzemi nyári egyhónapos munkatapasztalat szerző tréninget (kvázi pedagógusi nyári összefüggő gyakorlatot), ahol a korszerű technológiát képviselő üzemekben a munkafolyamatokba ágyazott akkreditált képzésen vennének részt, amely részét képeznék a kötelezően előírt, kreditpontokban számított pedagógus továbbképzéseknek. A pedagógusok motiválása érdekében a cégek alkalmazzanak olyan ösztönző rendszereket, amelyek alkalmasak az oktatók megnyerésére, aktív részvételére. Az ilyen típusú képzéseken történő részvétel súlyozottan szerepeljen a pedagógusok 5 évente esedékes értékelési és minősítési rendszerében.

A gazdasággal történő kooperációt erősíti, ha a tanulószerveződéses gazdálkodó szervezetekkel mindennapi kapcsolat alakul ki. Az iskolai gyakorlati oktatók legyenek intenzív kapcsolatban a tanulóikat foglalkoztató gazdálkodó szervezetekkel, rendszeres időközönként látogassák meg tanulóikat gyakorlati

képzésen, konzultáljanak a gazdálkodók gyakorlati oktatóival a tanulók fejlődéséről, ha indokolt, készítsenek közösen egyéni fejlesztési terveket a lemaradók, a hátrányokkal küzdők részére. A cégek gyakorlati oktatói, fejlesztő mérnökei rendszeresen látogassanak el a szakképző iskolákba és tartsanak továbbképzéseket az iskolai oktatóknak egy-egy új céges technológiai rendszer bevezetéséről. A céges gyakorlati oktatók, mérnökök kapjanak lehetőséget arra, hogy szakmai elméleti órán ismertessék a tanulókkal, a legújabb technológiákkal kapcsolatos fejlesztéseket, azok alkalmazását a termelésben. A felsőoktatásba történő átmenet erősítése érdekében az egyetemen oktató szaktanárok tartsanak továbbképzéseket az iskolai szakmai elméleti és gyakorlati oktatóknak, illetve tartsanak rendhagyó órákat a tanulóknak a szakmához kapcsolódó legfrissebb tudományos eredményekről.

A pedagógusképzésben a felvételinél javasoljuk bevezetni a pályaalakmassági vizsgát. Ebben a tekintetben a finn gyakorlat Európában élenjáró, mivel nagyon komoly írásbeli és szóbeli pályaalakmassági elvárásnak kell megfelelni ahhoz, hogy valaki felvételre kerüljön. Nem elfogadható az a magyar gyakorlat, hogy majd a képzés alatt kiderül, hogy ki lesz alkalmas erre a munkára.

Mindezek rendszerszintű alkalmazása és bevezetése érdekében a Szakképzés Fejlesztési és Felnőttképzési Kutatóintézet dolgozzon ki ajánlásokat, módszertani útmutatókat.

2.16. A szakképzés vonzerejének növelése, a munka világába történő bemenet megkönnyítése érdekében **a pályaválasztás, a pályatanácsadás, a szakmai és pályaalakmasság és a szakma marketing** szerepe felértékelődik. Fontos, hogy ebben a komplex tevékenységben a partnerség és az együttműködés meghatározó legyen minden egyes érintett szereplő között. A meghatározó aktorok között hatékony és jó munkamegosztás alakuljon ki annak érdekében, hogy a közgondolkodásban fordulat álljon be a szakmaválasztás jövőjével és perspektívájával összefüggésben.

Fontos annak elfogadtatása, hogy az általunk felvázolt szakképzési rendszerben sokkal többen szerezhettek a szakképesítés mellett érettségit, amely egyenlő esélyeket biztosít a felsőoktatásba történő egyenes bejutáshoz. Lényeges továbbá hangsúlyozni, hogy a szakmatanulást választó fiatalok alanyi jogon

tanulmányi ösztöndíjat kapnak, valamint nyugdíjjogosultságot szereznek. A jövőben a szakmunka szerepe társadalmilag felértékelődik és a tudásalapú gazdaság megjelenésével, az automatizáció, a robotika térhódításával egyre inkább előtérbe kerül a fehérgalléros szakmunka, amelynek köszönhetően a szellemi jellegű tevékenység válik meghatározóvá. Ennek bemutatásához, a szakmák megszerettetéséhez kulcsszerepet kell biztosítani a versenyszféra szervezeteit reprezentáló Országos és Megyei Duális Képzési Tanácsoknak, a Szakképzési Centrumoknak, az általános iskoláknak, a kormányhivataloknak, valamint a szülőknek és a pályaválasztás előtt állóknak. A jó gyakorlatok közül javasoljuk, hogy a székesfehérvári pályaaorientációs szoftvercsomag országos alkalmazása kerüljön bevezetésre.

A szakiskolákba, a szakközépiskolákba és a szakgimnáziumokba szakmai és pályaaalkalmassági vizsga országos bevezetését javasoljuk, amely figyelembe veszi az általános iskola befejezése előtti alapkompétencia vizsga eredményeit, valamint a szakmai és vizsgakövetelményben meghatározott elvárásokat, előírásokat. Ezt a munkát a Szakképző Centrumok a regionális kompetencia és validációs központokkal együttműködve közösen végezzék.

Összegezve az MGYOSZ egy olyan komplex ösztönző rendszer bevezetését tartja szükségesnek, amely eléri a társadalom célzott rétegeit (diák, szülő, munkáltató, tanár), s hatásának köszönhetően, a diákok lemorzsolódásának jelenlegi aránya felére csökkenhet, a minőségi szaktanári gárda közreműködésével pedig javul a képzés minősége.

Javaslatcsomagunk főbb elemei:

- **Felkészítő év bevezetése választható jelleggel az általános iskolai képzésben**
- **Alapkompétencia vizsga bevezetése (alsó tagozat végén, valamint az általános iskola befejezésének végén)**
- **Szakképzésre felkészítő programok**
- **A tankötelezettség korhatárának 18 éves életkorra történő felemelése**
- **Pályaaorientáció, pályatanácsadás, szakmai és pályaaalkalmassági és a szakmai marketing szerepe**

- Szakgimnáziumból való felvétel lehetősége felsőfokú intézménybe
- Az állami ösztöndíjprogram,
- A tanulószereződéses juttatás,
- A diákok munkavállalói státusza,
- A gazdálkodó szervezetek felelősség vállalása,
- Csúcstechnológiai központok létrehozása,
- Országos szakmai vizsga és kompetencia központok létrehozása,
- Duális Képzési Tanácsok kialakítása,
- Szakképzés tartalomszabályozásának és keretrendszerének átalakítása
- Szakképzés Fejlesztési és Felnőttképzési Kutatóintézet létrehozása
- Pedagógusok megnyerése, kollaboratív platformok létrehozása
- A koncepció modellként támaszkodjon a tavaly elfogadott 10 éves német programhoz

Szövetségünk a javaslatok elkészítése során fontosnak tartotta egy minden megyeszékhelyre és Budapestre kiterjedő - szakmai szövetségekkel, vállalatok képviselőivel, valamint a szakképző intézmények vezetőivel, szaktanáraival esetenként a diákokkal folytatott- szakmai konzultáció keretében felmérni a jelenlegi helyzetet és a jó gyakorlatok adaptálását, feltárni a jó gyakorlatokat.

Fenti javaslataink által elérhető, hogy a gazdaság számára elengedhetetlenül szükséges minőségi, a technológiai fejlődéssel lépést tartani képes szakembergárda mielőbb és folyamatosan biztosítható legyen, fenntartva és erősítve ez által versenyképességünket.

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége, tagszervezetei, tevékenyen kívánnak részt vállalni a végrehajtás napi teendőiben is.

FÜGGELÉK

Amire mi (is) sokat hivatkozunk:

Adaptálható gyakorlatok a német duális szakképzésben

A német vállalkozói kultúra szerves része a társadalmi felelősségvállalás. A duális képzés keretein belül, minden cég elengedhetetlennek tartja saját szakmai utánpótlásának biztosítását, hogy saját erőforrásaikra támaszkodva, tanulószerveződés keretei között gyakorlati képzést végezzenek.

Az építőipart leszámítva nincs szakképzési hozzájárulás (szakképzési adó) befizetés, de a cégek válogatják ki, hogy kit vesznek fel gyakornoknak és csak a tanulószerveződés megkötését követően nyerhetnek iskolai felvételt a tanulók. A szigorú céges felvételi eljárás miatt, nagy azoknak a fiataloknak az aránya, akik különböző előkészítő és áthidaló programok révén „parkolnak” a szakképzési szakaszt előkészítő rendszerben. A cégek érdekeit és a téves foglalkoztatás elkerülését szolgálja, hogy a tanulószerveződés kötésénél létezik a 3 hónapos próbaidő intézménye is. Mivel **a cégek finanszírozzák a gyakorlati képzést**, olyan komoly, valós befektetésnek tekintik, aminek a vállalkozás szempontjából belátható időn belül, meg kell térülnie”. Ez a megtérülési ráta kétharmad körül mozog, ezért rentábilis beruházásnak minősül. A cégeknek kedvez, hogy a gyakorlati képzés arány- és óraszámja igen magas, egy kéthetes oktatási ciklust (10 tanítási nap) figyelembe véve, 3 nap iskola, 7 nap üzemi-vállalati képzés. A 3 éves képzést figyelembe véve **Németországban ez 4320 vállalati gyakorlati képzési óraszámot jelent**. Az iskolában 3 év alatt 480 óra közismereti, illetve 960 óra szakmai elméleti óraszám van, ezért az itt folyó oktatást részidős képzésnek hívják

A tanulók meghatározó jogviszonya, a tanulószerveződés, kvázi munkaszerveződésnek minősül, az átlagos havi munkabér 800-850 euró között mozog, amely ágazatonként jelentős eltérést mutat. Mivel a tanulók munkaviszonyban vannak (az országos foglalkoztatási statisztikát is javítják), ezáltal beemelésre kerülnek a foglalkoztatási rendszerbe, biztosítottá válnak. A végzést követően, döntő többségük a saját vállalatnál helyezkedik el, ezért **Európán belül Németországban kiugróan alacsony az ifjúsági munkanélküliség aránya (7,1%)**.

Ezt a német duális modellt nem is duális, hanem pontosabban „triális” modellnek lehetne hívni, mivel az iskolán és az üzemén kívül van egy harmadik oszlopa, ezek pedig az üzemek feletti képzőhelyek, amelyek Tudáskiegyenlítő technológiai központokként működnek. Az egyes szakmákban pontosan szabályozzák, hogy a tanulóknak a gyakorlati képzési óraszámok terhére, mennyi időt kell itt eltölteni. Az elmúlt évtizedek műszaki-technológiai fejlődésének köszönhetően növekszik az üzemek feletti technológiai központok szerepe, mert a képzés egyes elemei egyszerűen nem integrálhatók a termelésbe. A duális felső középfokú képzésben tanul a fiatal korosztály 60%-a, és lényeges sajátosság, hogy a tanulószerveződés jogviszonyban lévők átlagéletkora közel 20 év. A német diákok nagyobb része lép be magasabb iskolai végzettséggel a duális képzésbe, a szakképzési szakasz megkezdése tartományonként eltérően kitolódik a 9-10 osztály elvégzésére, tehát a szakképzés 15 vagy 16 éves korban kezdhető meg legkorábban. Azaz a magyar diákokhoz képest 1 vagy 2 évvel tovább vesznek részt az általános képzést biztosító alsó középfokú képzésben.

Míg Magyarországon a 8 általános iskola időszaka alatt a tanulók 5742 órában vesznek részt az általános képzésben és ezzel lépnek be a szakképzésbe, addig a német diákok a 9 osztályos képzés esetében 7155 órát, a 10 osztályos képzés esetében 7950 órát töltenek el a közismereti képzésben. Azon diákok száma, akik nem nyertek elsőre felvételt a vállalati gyakorlati képzésre, a mi fogalmaink szerinti szakközépiskolák (Berufschule), 1 éves hídprogramokat szerveznek, amelyek biztosítják az átmenetet a közoktatás (alsó középfok) és a szakképzés (felső középfok) között.

Ennek a hídprogramnak két alapmodelljét különböztetjük meg a BGJ-t (Berufsgrundbildungsjahr) és a BVJ-t (Berufsvorbereitungsjahr). A német tapasztalatok és jó gyakorlatok részletesebb áttekintésére azért van szükség, mivel a magyar szakképzésben szükséges továbbgondolni a híd programok szerepét. A 8. osztály befejezése előtti alapkészség-vizsga új helyzetet teremt a hídprogramokat illetően is. Németországban a gazdálkodók csak azokkal a tanulókkal kötnek tanulószerveződést, akik megfelelő alapkészségekkel, hozzáállással, soft készségekkel és szakmai alkalmassággal rendelkeznek. Ezen túlmenően vannak olyan tanulók, akik nem töltötték be a 18 éves

tankötelezettségi korhatárt és nem szerezték meg az alsó középfokú iskolai végzettséget, a mi fogalmaink szerinti 9-10 osztályos általános iskolát. Az általános iskola tartományonként eltérő, de többségben vannak azok a tanulók, akik 10 osztályos általános iskolába járnak, ahol záróvizsgát tesznek, ezt követően kapnak bizonyítványt. Ennek megfelelően a szakképzés a 15-16 éves korban kezdődik.

Azok a tanulók, akik nem nyernek felvételt a cégeknél tanulószerveződéses foglalkozási gyakorlati képzésre, azok nem tudják elkezdni a szakközépiskolában a felső középfokú tanulmányaikat. A jelentős számú fiatal számára két féle formában szervezik meg az 1 éves iskolai rendszerű szakmatanulásra felkészítő programot és a szakmacsoportos alapozó képzést.

A BVJ-be azok járnak, akik teljesítették a 18 éves tankötelezettségi korhatárt, de nem szerezték meg a 9-10 osztályos általános iskolai végzettséget, vagy nem érettek a szakmatanulásra. Ide zömében halmozottan hátrányos, enyhén fogyatékos gyerekek, illetve bevándorlók, menekültek és vendégmunkások gyerekei járnak. Itt olyan tanulókról van szó, akik iskolai kudarccal, alulmotiváltsággal, alapkészség hiányosságokkal, illetve szociális kompetencia deficitekkel rendelkeznek. A fő tantárgycsoportok a matematika, angol, természet- és társadalomismeret, hittan és a sport. Az időkeret 2/3-át szakmai jellegű aktivitásokra fordítják.

A BGJ képzésbe azok jelentkeznek, akik 12 szakmacsoportban felkészülnek arra, hogy a következő évben a tanulószerveződéses foglalkoztatási képzésben fognak részt venni. A szakmatanulásra felkészítő szakmacsoportos alapozó képzést a szakközépiskola szervezi meg és az időkeret 60-65%-át szakmai elméletre és gyakorlatra fordítják. Az új kooperatív képzési rendszerben a szakmai elmélet és gyakorlat vállalati-üzemi keretek között is folyhat. Ennek a képzési formának a célja az alapkészségek megszilárdítása, a közismereti felzárkóztatás, illetve a szakmai alapozás, orientáció, valamint rész-szakképesítés megszerzése.

Mivel a német duális szakképzés, a szociális piacgazdaság keretei között működik, lényegi sajátossága, olyan együttműködési modell, amelyben a szociális partnerek, (munkaadók, munkavállalók, szakmai szervezetek,

gazdasági kamarák) bevonásával érvényesül a kontroll és az állam irányító, szabályozó szerepe.

Összegezve, **a német duális szakképzés kétségtelen előnye, hogy optimális lehetőséget biztosít** a munka világába történő bemenet megkönnyítésében, valamint az ifjúsági munkanélküliség csökkentésében. Azonban a technológiai változások, a robotika, az informatikai vezérlő rendszerek térnyerésével ez a képzési forma is átalakulóban van, mert a termelési-munkafolyamatba ágyazott szakmatanulás mellett, egyre nagyobb jelentőséggel bírnak az üzemek feletti technológiai központok, a csúcstechnológiával felszerelt vállalati tanműhelyek és az alapozó képzést magas technológiai színvonalon megvalósító, iskolai gyakorlati képző központok.

Németországban általánossá vált a szakmacsoportos alapképzés, az integrált keretbe ágyazott szakmastruktúra. A tanuló szerződéses szakmák száma 327, amely széles alapozású, konvertálható ismereteket biztosító, kompetencia alapú képzést biztosít.

A szakmai elméleti képzés a tantárgyi oktatás helyett, úgynevezett tanulási mezőkre épülő pedagógiai modulokban valósul meg, a gyakorlati képzés a pedagógiai modulokkal szinergiában lévő projektfeladatok köré szerveződik. A szakmai záróvizsga a jövőbeli munkahelyen található, életszerű vizsgafeladatokat foglalja magába, ahol a vizsgamunkát a szóbelin meg kell tudni védeni. Finomodott a különböző képzési szintek átjárhatósága, a szakképzésből a felsőoktatásba történő átmenet sokoldalú lehetősége biztosított.